

ODREKNUĆE PAPE BENEDIKTA XVI.

Ivan GOLUB

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
ivan.golub@zg.t-com.hr

»Plena libertate declaro me ministerio Episcopi Romae,
Successoris Sancti Petri renuntiare.«

»U punoj slobodi izjavljujem da se odričem službe rimskoga
biskupa, nasljednika sv. Petra.«

Dan 11. veljače 2013. godine povijesni je dan, kakav stoljećima ni jednom naraštaju nije bio dan. Nama je dan. Toga naime dana objavio je papa Benedikt XVI. da se odriče službe rimskoga biskupa, nasljednika sv. Petra.

Ključ za razumijevanje ovoga papina čina predstavlja jedna stranica lije-poga latinskog sastavka/teksta koji je 11. veljače 2013. papa Benedikt izgovorio na konzistoriju kardinala sazvanih radi proglašenja trojice novih svetaca. Sve je, ama baš sve, tu rekao. Predusreo je sva pitanja i predskazao odgovor. Svaka je riječ odvagnuta, posve jasna i nedvosmislena. Čitam je na latinskom izvorniku i prevodim smjesta na hrvatski.

»Predraga braćo!

Ne samo zbog triju kanonizacija sazvaio sam Vas na ovaj konzistorij, nego također da vam priopćim odluku od velikog značenja za život Crkve – »Non solum propter tres canonizationes ad hoc Consistorium vos convocavi, sed etiam ut vobis decisionem magni momenti pro Ecclesiae vitae communicem.«

Ovom uvodnom rečenicom Benedikt XVI. kazuje da se radi o njegovoj vlastitoj odluci, da se ona tiče Crkve i da je od velikog značenja za Crkvu. Crkva je, dakle, mjerilo odluke. Nakon ove početne rečenice, papa prelazi na predmet. »Budući da sam ponovno i ponovno ispitao svoju savjest pred Bogom, došao sam do sigurne spoznaje da moje snage zbog oteščale dobi nisu više prikladne za pravo obavljanje moje petrovske dužnosti.« – »Conscientia mea iterum atque iterum coram Deo explorata ad cognitionem certam perveni vires meas ingravescente aetate non iam aptas esse ad munus Petrinum aequae administrandum.«

Ne radi se o brzopletosti. Radi se o savjesti. O istraživanju, ispitivanju savjesti. Ne tek jednokratnom. Ne o ispitivanju kao samogovoru – razgovoru sa samim sobom, nego pred Bogom. Ishod toga je spoznaja o stanju stvari: o stanju vlastitih snaga, a te i takve se snage duguju otežavajućoj dobi života. Svoje snage papa uspoređuje s dužnošću »Petrova nasljednika« (*munus Petrinum*). I zaključuje da snage nisu više prikladne, ne veli za obavljanje te dužnosti, nego za »pravo« (*aeque*) obavljanje dužnosti Petrova nasljednika.

Staro je pravilo teologije: »Milost pretpostavlja narav.« – »Gratia supponit naturam.« U novije vrijeme se tome dodaje »milost pretpostavlja i osobu« – *et personam*. Ovo mi dolazi na um u vezi s papom Benediktom XVI.

Negdje sam napisao:

»F Knigi piše da je Bog čoveka od zemle napravil
Je, ali od one zemle na kojoj se čovek rodi.«

Vidi se da je Bog stvorio Josepha Ratzingera iz zemlje germanske. Pravi Nijemac kojemu je dužnost (*Pflicht*) sveta stvar. Povlači se s papinske dužnosti kad vidi da je više ne može »pravo« (*aeque*) vršiti. Prihvatanje činjenica je prvi korak.

Znakovita je rečenica kojom nastavlja Benedikt XVI. svoj iskaz: »Posvema (*bene*) sam svjestan da se ova dužnost po svojoj duhovnoj biti treba vršiti ne samo djelovanjem i govorenjem nego ništa manje trpljenjem i moljenjem.« – »Bene conscius sum hoc munus secundum suam essentiam spiritualement non solum agendo et loquendo exsequi debere, sed non minus patiendo et orando.«

Čim sam pročitao ovu rečenicu, prvo što mi je palo na pamet bilo je da njome Benedikt XVI. daje priznanje svojem predšasniku bl. Ivanu Pavlu II. On je, naime, kroz patnju do zadnjeg daha vršio svoju papinsku dužnost. Uostalom Benedikt XVI. ga je proglasio blaženim. I kad bi vršenje papinske dužnosti s malaksalim tjelesnim snagama bilo manjak kreposti to bi bio prigovor proglašenju njega blaženim. Ovom rečenicom Benedikt XVI. uzimlje u zaštitu

svojega predšasnika Ivana Pavla II. koji je bolestan, skrhan do kraja ostao na dužnosti. Dakako da se tu postavlja pitanje zašto onda on, njegov nasljednik, ne slijedi njegov primjer. To pitanje predusreće i na nj odgovara Benedikt XVI. sljedećom rečenicom svojega iskaza: »Ali, u svijetu našega vremena podložnom brzim promjenama i uzdrmanom vrlo teškim pitanjima za život vjere, potrebna je za upravljanje lađom svetoga Petra i za naviještanje evanđelja neka snaga tijela i duše, koja se posljednjih mjeseci u meni na takav način umanjuje, da moram priznati svoju nesposobnost za dobro vršenje povjerene mi službe.« – »Attamen in mundo nostri temporis rapidis mutationibus subiecto et quaestionibus magni ponderis pro vita fidei perturbato ad navem Sancti Petri gubernandam et ad annuntiandum Evangelium etiam vigor quidam corporis et animae necessarius est, qui in ultimis mensibus in me modo tali minuitur, ut capacitatem meam ad ministerium mihi commissum bene administrandum agnoscere debeam.«

U rečenicama s »ali« važnije je ono što iza »ali« slijedi od onoga što mu prethodi. Brzina vremena traži takvu tjelesnu i duševnu snagu za hvatanje koraka s vremenom u upravljanju Crkvom i naviještanju evanđelja kakva se u zadnje vrijeme u Benediktu XVI. umanjuje. I priznaje nesposobnost za »dobro« (*bene*) vršenje službe. Priznaje istinu. A priznavanje istine o sebi je drugo ime za poniznost.

Benedikt XVI. spominje »svijet našega vremena«. Svoje odreknuće povezuje sa svojim vremenom. Odreknuće pape Benedikta XVI. ima temelj, razlog i u današnjem vremenu. Papa, držim, drži korak s vremenom. U ovo vrijeme doživotni vladari *ad vitam* su još samo rijetki, oskudni monarsi/kraljevi i okrutni diktatori. Glavari državni i ini nisu danas doživotni. Benedikt XVI. je, smatram, i u toj stvari htio biti u korak s vremenom, ili je vođen Providnošću i ne znajući, podsvjesno stupio u korak sa svojim vremenom. Odstupio je od papinske službe za života, nije ostao na njoj do kraja života. Nije, što je mogao, kao njegovi predšasnici stotinama godina, ostati na dužnosti, prijestolju pape, doživotno. Čin odreknuća je izraz papine suvremenosti.

Zar onda baciti kamen na one pape koji su bili do kraja života na dužnosti ili nalikovali knezovima i monarsima/kraljevima s trostrukom krunom? Nipošto. Oni su također išli u korak sa svojim vremenom, feudalnim i inim. A Crkva je Božji narod na putu i suvremenik svakog vremena i svih vremena i drži korak s vremenom ili ga i pretječe. Nekad možda i kaska kasneći za njim, za svojim vremenom. Papa je s Božjim narodom na putu.

Dalje čitam govor Benedikta XVI. Slijedi ključna rečenica: čin odreknuća: »Stoga posve svjestan težine ovoga čina punom slobodom izjavljujem da se

odričem službe rimskoga biskupa, nasljednika svetoga Petra povjerene mi po rukama kardinala 19. travnja 2005. tako da od 28. veljače 2013., u 20 sati stolica Rima, stolica svetoga Petra bit će upražnjena i konklave za izbor novoga Vrhovnoga Svećenika trebaju biti sazvane od onih na koje to spada.« – »Quapropter bene conscius ponderis huius actus plena libertate declaro me ministerio Episcopi Romae, Successoris Sancti Petri, mihi per manus Cardinalium die 19 Aprilis MMV commissum renuntiare ita ut a die 28 februarii MMXIII, hora 20, sedes Romae, sedes Sancti Petri vacet et Conclave ad eligendum novum Summum Pontificem ab his quibus competit convocandum esse.«

Koliko teologije u jednoj rečenici! Benedikt XVI. ne naziva sebe papom, nego biskupom Rima, nasljednikom svetoga Petra, ne izvodi dovitljivosti kako je došao na papinsko prijestolje, nego veli »*per manus Cardinalium*«. Papa je biskup Rima, nasljednik svetoga Petra; biskup Rima, nasljednik svetoga Petra je papa. Benedikt XVI. – teolog bio, teolog ostao. A svijet je pred njegovom objavom da silazi »punom slobodom« (*plena libertate*) s papinskog prijestolja zastao.

Na kraju, kao i na početku svoje izjave o odreknuću, Benedikt XVI. naslovljava kardinale: »Predraga braćo, od sveg srca vam zahvaljujem za svu ljubav i sav rad, kojima ste sa mnom nosili teret moje službe i molim oprostjenje za sve svoje manjke.« – »Fratres carissimi, ex toto corde gratias ago vobis pro omni amore et labore, quo mecum pondus ministerii mei portastis et veniam peto pro omnibus defectibus meis.«

Oproštaj i oprostjenje.

Slijedi riječ o nastalom stanju papinim odreknućem. »A sada Svetu Crkvu Božju povjerimo skrbi Vrhovnog njezina Pastira, Gospodina našega Isusa Krista i zazovimo svetu njegovu majku Mariju da ocima kardinalima u izboru novoga Vrhovnoga Svećenika svojom majčinskom dobrotom bude na pomoć.« – »Nunc autem Sanctam Dei Ecclesiam curae Summi eius Pastoris, Domini nostri Iesu Christi confidimus sanctamque eius Matrem Mariam imploramus, ut patribus Cardinalibus in eligendo novo Summo Pontifice materna sua bonitate assistat.«

Stanje nije bezglavo. Vrhovni Pastir Crkve je Isus Krist. A Marija neka pomogne kardinalima u izboru novoga Vrhovnog Svećenika.

Dakako da se postavlja pitanje što kani papa na odlasku sa samim sobom. Benedikt XVI. nije ostao dužan odgovor. I njime je završio svoj govor: »Što se mene tiče i ubuduće hoću životom posvećenim molitvi iz sveg srca služiti Crkvi Božjoj.« – »Quod ad me attinet etiam in futuro vita oratione dedicata Sanctae Ecclesiae Dei toto ex corde servire velim.«

Slijedi nadnevak i potpis:

»Iz Vatikanskih zdanja, 10. mjeseca veljače 2013.« – »Ex Aedibus Vaticanis, die 10 mensis Februarii MMXIII.«

Benedikt Papa XVI. – Benedictus PP XVI

Govor od tri minute, sastavak od jedne stranice koji je Benedikt XVI. izrekao 11. veljače 2013. na konzistoriju kardinala spomenik je istinitosti, mudrosti i svetosti.

Pojedini pape otvaraju razdoblja. Skoro listom sveci. Papa bl. Ivan XXIII. otvorio je vrata Vatikana putujući iz Rima u Loreto i Asiz. Drugi su pape putovali sve dalje i dalje i sve dulje i dulje. No jedan je vrata trebao otvoriti. Benedikt XVI. svojim odreknućem nakon tolikih stoljeća također je otvorio jedna vrata...

Teško je, i da li je uopće moguće, jedan život staviti u jednu riječ. Ipak. Papa Benedikt XVI. je teolog. Riječ »*theologia*«, kaže se hrvatski »bogoslovlje«, što znači slovljenje (govorenje) o Bogu. Da bi iskaz bio jasniji današnjem čovjeku skovao sam za teologiju izraz »bogogovorenje.«

Teologija je »bogogovorenje«:

Teologija je govor Boga,
govor Bogu (molitva)
i govor o Bogu.

Benedikt XVI. je s visokog zborišta »*ex cathedra Petri*«, da ne rečem biblijski s krovova Rima i svijeta – *Urbi et Orbi* – posredovao govor Boga, govorio je Bogu, molio i govorio je o Bogu koji se utjelovio, Isusu Kristu kao prijatelj o Prijatelju. Bog je alfa i omega, početak i svršetak teologije, bogogovorenja. I bogogovorenja pontifikata pape Benedikta XVI.

Uoči dolaska pape Benedikta XVI. u pastoralni pohod Hrvatskoj održao sam 3. lipnja 2011. u knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti predavanje »Kardinal Ratzinger mogao bi biti papa. Dobar papa. Sjećanja i predosjećanja«. Predavanje je objavljeno u *Bogoslovskoj smotri*, 81 (2011.) 4, 989-1010. Posebni otisak sam poslao s popratnim pismom papi Benediktu XVI. Dobio sam odgovor s priloženom slikom pape Benedikta XVI. na čijoj poledini se nalazi Njegova molitva na 60. godišnjicu svećeničkoga ređenja »1951. – 29. lipnja – 2011.« s faksimilom vlastoručnoga potpisa:

Segretaria di Stato
Prima sezione – Affari generali

Vatikan, 5. listopada 2012.

Prečasni Monsinjore,

Svetom Ocu Benediktu XVI. pristiglo je Vaše cijenjeno pismo u kojem se prisjećate Vašeg sudjelovanja u radu Međunarodne teološke komisije te susreta s njezinim tadašnjim predsjednikom kardinalom Ratzingerom, današnjim Papom. Ujedno ste dostavili otisnuto Vaše predavanje »Kardinal Ratzinger mogao bi biti papa. Dobar papa«, koje ste održali uoči apostolskog posjeta Hrvatskoj.

Njegovu Svetost obradovala je Vaša draga pošiljka te me je zadužio da Vam u Njegovo ime zahvalim na osjećajima ljubavi i poštovanja prema Njegovoj osobi kao i na »sjećanjima i predosjećanjima«.

Dok moli za Vas zagovor i zaštitu Presvete Bogorodice, Petrov nasljednik Vam želi uspjeh u životu i radu te Vam od srca udjeljuje apostolski blagoslov.

Koristim ovu priliku da Vas i osobno najiskrenije pozdravim u Kristu Gospodinu!

Mons. Peter B. Wells
Prisjednik Državnoga tajništva

Prečasni gospodin
prof. dr. mons. Ivan Golub
Zagreb, Hrvatska

Riječi potpisnika pisma da ga je Sveti Otac papa »zadužio« da mi u Njegovo ime zahvali kao i spomen na rad u Međunarodnoj teološkoj komisiji osobit su osobni izraz Benedikta XVI.

Odluka pape Benedikta XVI. objavljena dana 11. veljače 2013. godine povijesni je dan kakav stoljećima ni jednom naraštaju nije bio dan. Toga dana objavio je papa Benedikt XVI. da se odriče službe rimskoga biskupa i nasljednika sv. Petra. I time je Benedikt XVI. pokazao, potvrdio da je dobar papa. Potvrda je predosjećanja da bi kard. Ratzinger mogao biti papa, dobar papa.

Benediktu XVI. smo zahvalni za njegovo naučavanje sa stolice sv. Petra, *ex cathedra Sancti Petri*, upućeno svemu svijetu i prema tome i nama. No posebno smo mu zahvalni za njegov pastoralni pohod Hrvatskoj 4. i 5. lipnja 2011., za sve što je tada rekao na Hipodromu obiteljima i o obitelji, za govor o savjesti u Hrvatskom narodnom kazalištu uzvanicima svih slojeva i usmjerenja, za molitvu, šutnju i govor mladeži na Trgu bana Josipa Jelačića, za Večernju u Katedrali sa svećenstvom i redovništvom.

Danas 22. veljače 2013. blagdan je Katedre svetoga Petra. Danas i ovih dana papa Benedikt XVI. nalazi se na duhovnim vježbama s Rimskim dvorom/ Rimskom kurijom, koje drži kardinal Gianfranco Ravasi, predsjednik Vijeća za kulturu (pisac predgovora mojoj poemi »Il Tredicesimo Discepolo«, Milano 1997.), možda budući papa sadašnjemu papi. Na početku duhovnih vježbi je vrsni taj bibličar proročki usporedio papu Benedikta XVI. s Mojsijem. Dok su se naime Izraelci borili u dolini, Mojsije je na brdu uzdignutih ruku za njih molio. »Vi ćete moliti za nas dok se mi budemo borili« – tako nekako se obratio voditelj duhovnih vježbi kardinal Ravasi papi Benediktu XVI. I time naznačio da papa odreknućem ne odlazi »iz bojeva Crkve«, nego na drugi način i na drugom mjestu sudjeluje – kao molitelj, kao uzdignute ruke za Crkvu i svijet kojemu je ona poslana.

A papi Benediktu XVI. bit će dano što stoljećima njegovim predšasnicima nije bilo dano – da vidi papu svojega nasljednika.

U Zagrebu, 22. veljače 2013., na blagdan Katedre svetoga Petra.